

12. december 2014

Vurdering af terrortruslen mod Danmark

Sammenfatning

CTA vurderer, at terrortruslen mod Danmark er alvorlig, men at risikoen for at blive offer for et terrorangreb i Danmark er begrænset.

Terrortruslen udspringer overvejende fra personer og grupper med et militant islami-stisk udgangspunkt. De motiveres af en opfattelse af, at islam er under angreb fra Vesten, af tegningesagen og af Danmarks aktive udenrigs- og sikkerhedspolitik, se- nest udtrykt i det danske engagement i den internationale koalition mod den militant islamistiske gruppe ISIL, i Irak.

Konflikten i Syrien og i Irak er den væsentligste faktor i trusselsbilledet. Mindst 110 personer er eller har været udrejst fra Danmark, og konfliktzonen tiltrækker fortsat både nye rejsende og personer, der tidligere har været udrejst. CTA vurderer, at de personer, der udrejser, nu altovervejende tilslutter sig ISIL.

CTA vurderer, at personer fortsat tilslutter sig grupper i militant islamistiske miljøer, og at der her foregår radikalisering, rekruttering og facilitering af personer til at udrej- se til konfliktzoner, herunder primært i Syrien og Irak.

Udbredelsen af militant islamistisk propaganda sker i stigende grad på sociale medier. CTA vurderer, at dette kan anspore personer i Danmark til at begå terror. CTA vurde- rer, at der i Danmark eksisterer kapacitet til at gennemføre terrorangreb med lettil- gængelige våben eller andre forhåndenværende midler. Sådanne angreb kan gennem- føres spontant eller med kort planlægningshorisont.

CTA vurderer, at det stigende antal hjemvendte fra Syrien og Irak med militære fær- digheder og kamperfaring øger truslen om simple angreb med større effekt samt se- rieangreb, hvor der foretages flere angreb i forlængelse af hinanden.

CTA vurderer, at de seneste opfordringer til angreb mod lande, der deltager i insat- sen mod ISIL, kan skærpe terrortruslen mod danske interesser i udlandet, og at trus- len især kommer fra personer med tilknytning til eller sympati for ISIL eller al-Qaida.

Udviklingen i det globale trusselsbillede

Det globale trusselsbillede og dermed terrortruslen mod Danmark påvirkes fortsat i første række af militant islamistiske terrorgrupper i udlandet.¹ Den væsentligste faktor i trusselsbilledet udspringer af konflikten i Syrien og i Irak. Konfliktzonen tiltrækker fortsat et stort antal personer fra hele verden, særligt fra regionen, men også fra Europa. Konfliktzonen har desuden givet erfarne angrebsplanlæggere og bombespecialister fra andre kampområder, såsom Afghanistan, et frirum til at planlægge angreb, herunder mod Vesten.

Den militant islamistiske gruppe ISIL², udråbte i juni 2014 et kalifat i de områder, de kontrollerer i Syrien og Irak. Gruppen fører en kamp mod såvel regeringerne som mod andre etniske og religiøse grupper i de to lande. Den benytter sig af meget brutale midler såsom massehenrettelser af modstandere, halshugninger af gidsler og systematisk tortur. Den brutale fremfærd indgår i gruppens propaganda på sociale medier. Anvendelsen af sociale medier muliggør en hurtig udbredelse af budskaberne, da propagandaen i vidt omfang videreformidles lokalt af enkeltpersoner til potentielle sympatisører, f.eks. i Danmark.

ISIL's fremgang er sket på bekostning af en række andre, væbnede oppositionsgrupper i Syrien, herunder andre militant islamistiske grupper. Der har været en tiltagende rivalisering mellem ISIL og den al-Qaida-affilierede Nusra-front. ISIL's landvindinger og letforståelige budskaber har medført betydelig opbakning til gruppen blandt militant islamister i en række muslimske lande. Den har tillige virket fremmende for en række islamistiske miljøer i europæiske lande, hvorfra personer udrejser til konfliktzonen. I flere europæiske lande er der anholdt personer, som har opholdt sig i konfliktzonen, og som mistænkes for at planlægge et terrorangreb.

En international koalition indledte i august 2014 en kampagne mod ISIL i Irak og Syrien. Koalitionen har i Syrien tillige ramt andre militant islamistiske grupper, herunder Nusra-fronten. Som reaktion herpå har både ISIL og Nusra-fronten opfordret til angreb mod mål i koalitionslandene, herunder mod soldater, politi og andre sikkerhedsmyndigheder samt mod civile. CTA vurderer, at der i kraft af de mange personer i Vesten, der sympatiserer med militant islamisme, herunder personer, der er returneret efter at have kæmpet i Syrien og Irak, er en skærpet trussel fra denne form for angreb i Europa. CTA vurderer endvidere, at al-Qaida-affilierede grupper i konfliktzonen fortsat har fokus på at angribe Vesten.

¹ For en uddybende gennemgang af forhold i det globale trusselsbillede af betydning for terrortruslen fra udlandet se Efterretningsmæssig Risikovurdering 2014 af Forsvarets Efterretningstjeneste på <http://fe-ddis.dk>.

² ISIL står for Den Islamiske Stat i Irak og Levanten. Gruppen benævnes tillige ISIS (Den Islamiske Stat i Irak og Syrien). Gruppen betegner sig selv Den Islamiske Stat (IS).

CTA vurderer, at såfremt ISIL formår at blive et samlingspunkt for militant islamistiske grupper i Syrien, kan dette – sammen med den ideologiske symbolik, der ligger i at være i konflikt med en vestlig ledet koalition – tiltrække flere kæmpere fra udlandet, herunder fra Vesten. Omvendt påvirkes ISIL's kampeevne også såvel af koalitions militære indsats som af igangværende bestræbelser på at finde politiske løsninger på konflikten. Svækkes ISIL og andre militant islamistiske grupper i området, kan det føre til en faldende tilstrømning og til, at flere udenlandske kæmpere forlader området. Dette kan føre til en forøget terrortrussel i de lande, de pågældende vender tilbage til.

Den fortsatte internationale indsats mod terrorisme har påvirket al-Qaidas netværk i Afghanistan/Pakistan, i Nordafrika og i lande som Somalia og Yemen, herunder reduceret evnen til at gennemføre større angreb mod Vesten. Samtidig har militant islamistiske grupper fået større spillerum i områder som Libyen, ligesom den mindskede internationale tilstedeværelse i Afghanistan kan skabe fornyet manøvrerum for militante islamister.

Udråbelsen af kalifatet har skabt en bredere konflikt mellem ISIL og al-Qaida om ledelsen af den globale militant islamistiske bevægelse. CTA vurderer, at udviklingen har medført en vis splittelse i eksisterende militant islamistiske grupper, hvor især yngre kræfter er blevet tiltrukket af ISIL. Dette kan føre til en øget terrortrussel i lande, hvor sådanne grupper er aktive. Fortsætter rivaliseringen mellem AQ og ISIL, kan det desuden medføre øget ønske om profilering og dermed en øget trussel om terrorangreb, ikke mindst mod vestlige mål.

Udviklingen i Mellemøsten i øvrigt, herunder i den israelsk/palæstinensiske konflikt, kan øge truslen om angreb i Vesten mod israelske eller jødiske mål.

I både højre- og venstreekstremistiske miljøer i Europa er der set eksempler på en fortsat vilje til voldsanvendelse, og der er set flere voldelige angreb mod politiske modstandere, minoriteter og statslige institutioner. Højreekstremistiske miljøer har fortsat fokus på kritik af islam, og der er set eksempler på voldelige sammenstød med islamistiske grupper. En yderligere optrapning af sådanne sammenstød kan øge terrortruslen i Europa.

Terrortruslen mod Danmark

CTA vurderer, at der er personer og grupper i udlandet og i Danmark, der har intention om og kapacitet til at udføre terrorangreb mod Danmark. Disse har overvejende et

militant islamistisk udgangspunkt. De motiveres af en opfattelse af, at islam er under angreb fra Vesten, af tegningesagen og af Danmarks aktive udenrigs- og sikkerhedspolitik, senest udtrykt i det danske engagement i den internationale koalition mod ISIL i Irak.

CTA vurderer, at terrortruslen mod Danmark er alvorlig. Et terrorangreb kan finde sted, uden at der på forhånd foreligger efterretningsmæssige indikationer herpå. Mulighederne for at gennemføre et terrorangreb vil bl.a. afhænge af samfundets modforanstaltninger. Risikoen for at blive offer for et terrorangreb i Danmark er begrænset.

Konflikten i Syrien og i Irak er den væsentligste faktor i trusselsbilledet i forhold til Danmark. Konfliktzonen tiltrækker fortsat personer fra Danmark. CTA vurderer, at hovedparten af de personer, der udrejser, nu tilslutter sig ISIL.

CTA vurderer endvidere, at det samlede antal personer, der er eller har været udrejst fra Danmark, udgør mindst 110, men at tallet kan være højere. De udrejste er i første række unge, sunni-muslimske mænd, herunder et antal med kriminel baggrund. Et mindre antal kvinder er tillige udrejst fra Danmark til konfliktzonen.

De udrejsende fra Danmark udgøres både af nye rejsende og af personer, der tidligere har været udrejst. Mange udrejste har været i konfliktzonen flere gange. CTA vurderer, at længere tids ophold i et konfliktområde eller flere rejser dertil øger sandsynligheden for radikaliserings og opnåelse af kapacitet til at kunne udføre et terrorangreb.

CTA vurderer, at ca. halvdelen af det samlede antal personer, der har været udrejst, nu befinder sig i Danmark og en fjerdedel i konfliktzonen. Af disse har ca. halvdelen opholdt sig dér i mere end et år. De øvrige udrejste befinder sig andre steder i udlandet. CTA vurderer, at mindst 16 udrejste fra Danmark er dræbt i Syrien eller Irak.

Den megen omtale af ISIL har sammen med gruppens aggressive propaganda ført til en øget interesse for ISIL fra personer i Danmark. Nogle tiltrækkes af den spænding og identitet, som propagandaen tilbyder, snarere end af den bagvedliggende militante islamisme. Andre frastødes af den voldsomme brutalitet, der udøves af især ISIL.

Deltagelse i kamphandlinger eller ophold hos militant islamistiske grupper betyder ikke i sig selv, at en person er rede til at begå en terrorhandling i Danmark. CTA vurderer dog, at udrejste, der har opholdt sig hos militant islamistiske grupper, hvor der sker brutale drab og grov vold, kan være blevet stærkt radikaliseret, forrået og mere voldsparate.

CTA vurderer, at terrortruslen mod Danmark i relation til konfliktzoner, i første række Syrien og Irak, især hidrører fra mindre grupper og fra personer, der

- returnerer fra konfliktzoner, og som instrueres i at gennemføre et terrorangreb,
- returnerer fra konfliktzoner, og som på eget initiativ foretager et terrorangreb, eller
- ikke har været udrejst, men som gennemfører et terrorangreb efter instruktion, eller som ansføres hertil af militant islamistisk propaganda.

Truslen mod Danmark kan også komme fra personer eller grupper fra andre europæiske lande. Flere tidligere terrorsager, hvor angrebsmålet var Danmark, har været planlagt i udlandet.

Også i Danmark foregår udbredelsen af militant islamistisk propaganda i stigende grad på sociale medier. CTA vurderer, at der fortsat er personer, der tilslutter sig militant islamistiske miljøer, og at der her foregår radikalisering, rekruttering og facilitering af personer til udrejse til konfliktzoner, herunder primært til Syrien og Irak. CTA vurderer, at hjemvendte personer kan opnå en særlig status i miljøerne, der kan udnyttes til at fremme radikalisering og rekruttering.

Der befinder sig i Danmark personer, som sympatiserer med militant islamisme, men som ikke har været i konfliktzonen. CTA vurderer, at sådanne ikke-udrejste personer kan gennemføre terrorangreb i Danmark, ansporet af personer eller grupper i konfliktzonen eller andre steder i udlandet, af påvirkning fra militant islamistiske miljøer i Danmark eller af anden militant islamistisk propaganda, herunder den seneste propaganda fra ISIL. CTA vurderer, at flere nylige angreb eller angrebsplaner i udlandet er gennemført af personer, der ikke har villet eller kunnet udrejse. CTA vurderer, at sådanne angreb i udlandet kan inspirere til lignende angreb i Danmark.

CTA vurderer, at den aktuelle militant islamistiske propaganda kan påvirke personer til at gennemføre angreb mod symbolmål, herunder soldater, politi og andre sikkerhedsmyndigheder, samt mod ubeskyttede, civile mål. CTA vurderer, at militante islamister fortsat vil have interesse for at ramme personer og institutioner, der opfattes som krænkere af islam.

CTA vurderer, at et mindre antal kurdere og shia-muslimer er rejst fra Danmark til konfliktzonen for at bekæmpe militant islamistiske grupper eller andre væbnede oppo-

sitionsgrupper. CTA vurderer, at de etnisk/sekteriske dimensioner i konflikten i Syrien og i Irak kan føre til konfrontationer mellem de berørte grupper i Danmark.

Der findes politisk ekstremistiske miljøer i Danmark, der er parate til at anvende vold til at fremme deres politiske dagsorden. Volden kan være rettet mod politiske modstandere og visse minoritetsgrupper, mod statslige institutioner, herunder politiet, og udenlandske ambassader, samt mod private organisationer og virksomheder, der vurderes at have symbolsk værdi.

CTA vurderer, at der er en begrænset terrortrussel fra personer eller grupper, der færdes i eller identificerer sig med holdninger i disse miljøer. Sådanne personer kan blive motiveret af det, de oplever som uretfærdigheder, af terrorangreb i udlandet eller af ophold i konfliktzoner. I både de venstre- og højreekstremistiske miljøer ses kontakter til ekstremistiske miljøer i udlandet.

CTA vurderer, at der i Danmark eksisterer kapacitet til at gennemføre terrorangreb med lettilgængelige våben såsom stikvåben, håndvåben (skydevåben), brandstiftende bomber og mindre, hjemmelavede bomber, eller angreb med andre forhåndenværende midler. CTA vurderer, at sådanne angreb kan gennemføres spontant eller med kort planlægningshorisont.

CTA vurderer, at det stigende antal hjemvendte fra Syrien og Irak med militære færdigheder og kamperfaring øger truslen om gennemførelse af simple angreb med større effekt samt serieangreb, hvor en person eller gruppe foretager flere angreb i forlængelse af hinanden.

CTA vurderer, at kapaciteten til at gennemføre komplekse terrorangreb i Danmark, der kræver længere tids planlægning, større udgifter til materiel og flere gerningsmænd, er begrænset.

CTA vurderer, at der i Danmark findes personer, der har kapacitet til at udføre simple angreb med kemiske stoffer og med biologiske stoffer, som vil kunne erhverves på internettet. CTA vurderer, at terrorgrupper ikke har kapacitet til at gennemføre terrorangreb med radiologisk eller nukleart materiale i Danmark.

CTA vurderer, at terrorgrupper ikke har kapacitet til at gennemføre målrettede og ødelæggende cyberangreb på IT- og teleinfrastruktur, som kan have samfundsmæssige konsekvenser for Danmark, men at militant islamistiske terrorgrupper søger at til egne sig cyberkapaciteter.

Terrortruslen mod danskere og danske interesser i udlandet

CTA vurderer, at der er en terrortrussel mod danske interesser i lande, hvor militante islamister anser vestlige interesser som attraktive terrormål.

CTA vurderer, at de seneste opfordringer til angreb mod lande, der deltager i indsatsen mod ISIL, kan skærpe terrortruslen mod danske interesser i lande, hvor et eller flere af følgende forhold gør sig gældende:

- Der er en tilstedeværelse af militant islamistiske grupper med kapacitet.
- Der er en tilstedeværelse af hjemvendte krigere med kapacitet fra konflikten i Syrien og i Irak.
- Der er en tilstedeværelse af personer eller grupper med erklæret loyalitet over for ISIL og/eller al-Qaida.
- Der er en tilstedeværelse af personer eller grupper, der har fokus på Danmark.

Man kan holde sig orienteret om særlige landerisici i Udenrigsministeriets rejsevejledninger på www.um.dk.

CTA vurderer, at angreb mod danske mål i udlandet kan finde sted med anvendelse af simple og lettilgængelige midler, men at der tillige kan gennemføres større eller komplekse angreb, herunder bombeangreb, særligt i lande hvor militant islamistiske grupper i forvejen besidder en kapacitet hertil. Der kan endvidere være en skærpet trussel i forhold til bortførelse af personer, der anses for at repræsentere Danmark. CTA vurderer, at truslen om drab i forbindelse med bortførelse er øget.

De danske diplomatiske repræsentationer og anden dansk tilstedeværelse i udlandet kan opfattes som symbolske mål, der giver mulighed for at ramme Danmark uden at foretage angreb i Danmark. Danske repræsentationer kan tillige blive mål for terroraktioner, fordi de af terrorister kan opfattes som mindre sikrede end eksempelvis større vestlige landes repræsentationer. Risikoen for, at danskere og danske interesser bliver mål for terrorangreb øges, såfremt de umiddelbart kan identificeres som danske.

Derudover kan man som dansker blive ramt af terror i udlandet, såfremt man opholder sig i konfliktzoner eller på steder, der kan være lokale terrormål, herunder steder hvor mange vesterlændinge færdes, ved store forsamlinger eller i forbindelse med større demonstrationer.

CTA vurderer, at militant islamistiske grupper og netværk fortsat tilstræber at ramme den internationale flytrafik.